Ion MELNICIUC

GREŞELI TIPICE, GREŞELI CURENTE

Trebuie să recunosc din capul locului că n-am prea obosit în căutarea unui titlu original. Deşi l-am folosit de mai multe ori şi ar putea atrage asupra-mi nişte replici, nu pot renunţa la el din simplul motiv că greşelile din emisiunile Audiovizualului moldovenesc (exagerat de multe la număr) se repetă cu regularitate. Un exemplu concludent, în această ordine de idei, ne pot servi erorile de vorbire generate de nepotrivirea contextuală a prepoziţiei.

De zeci de ani urmăresc greşelile de acest soi. Le-am combătut cu toată vehemenţa, dar ele persistă cu îndărătnicie. Face impresia că situaţia este ireparabilă.

Mostrele ce urmează a fi analizate le-am excerptat (şi de astă dată!) din emisiunile radiofonice şi cele televizate. Alegerea e uşor explicabilă: Radioul şi Televiziunea influenţează lesne ascultătorul / spectatorul. Mai ales când e vorba de o *greşeală* care, asemenea insectelor sau plantelor vătămătoare, „prinde viaţă", apare acolo unde nici nu te aştepţi. Prin urmare, daunele pe care le aduc limbii române devierile de la normele literare, atestate în multe emisiuni radiofonice sau televizate, sunt incomensurabile. Aceasta pentru că audiovizualul este, metaforic vorbind, cel mai practic „manual" de cultivare a limbii. Manual cu cei mai mulţi „cititori". Şi ar fi păcat să nu beneficiem de serviciile lui.

Realitatea însă ne dovedeşte contrariul: majoritatea colaboratorilor Companiei Publice „Teleradio-Moldova" nu conştientizează potenţialul educaţiei lingvistice de care dispune instituţia ce i-a angajat. Altfel, cum pot fi explicate multiplele greşeli privind utilizarea corectă, de exemplu, a prepoziţiei?

Pentru a nu lăsa urme de îndoială privind starea actuală de lucruri, exemplificăm mai multe cazuri de încălcare a normelor în vigoare.

O greşeală cronică, „cu viză de reşedinţă" în emisiunile radio / TV, este omiterea prepoziţiei *de* (inclusă de

BDD-A20649 © 2007 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-12 03:51:22 UTC)

către noi în paranteză patrată) după numeralele cardinale începând cu douăzeci:

1) „Mâine vom avea până la *30* [**de**] *grade* Celsius” (TVM, 20.05.06, 21[31]).

2) „Mâine vom avea o maximă de *18-20* [**de**] *grade*” (TVM, 23.04.07, 23[09]).

3) „Căpşunele – *15-20* [**de**] *lei* kilogramul la Edineţ…” (Radio, 2.06.06, 6[32]).

4) „Au fost depistate *241* (*unu*, corect: *una*) [**de**] *persoane*…” (Radio, 8.06.06, 6[08]).

5) „…*23-24* [**de**] *ani*…” (Radio, 25.11.06, 8[22]).

6) „Moara aducea venit de *5000* [**de**] *ruble* pe an” (TVM, 10.10.06, 9[01]).

7) „În raionul Drochia funcţionează *57* [**de**] *formaţiuni* agricole” (Radio, 19.09.06, 6[48]).

8) „Ana a luat *20* [**de**] *puncte*” (TVM, 4.02.07, 11[01]).

9) „*O sută patruzeci şi unu* (= *una*) [**de**] *mii...*” (TVM, 25.01.07, 20[34]).

Am putea extinde considerabil lista de „mostre”, căci fişierul nostru conţine un număr impunător de exemple similare, dar situaţia ni se pare clară: şi radioul, şi televiziunea nesocotesc norma literară şi „intoxică” eterul cu surogat lingvistic.

Consecinţele exprimării defectuoase sunt dintre cele mai nedorite:

1) O emisiune (radio sau TV) cu greşeli de exprimare displace oricui. Omul, enervat, schimbă programul / canalul.

2) Persoanele puţin instruite iau *greşeala* drept *normă* şi o perpetuează în vorbire. Iată cum imită vorbirea unei prezentatoare TV un invitat:

– Şi în final nu pot să nu *vă felicit cu ziua* [corect: **cu ocazia zilei...**] *dumnea-voastră de naştere*.

– Iar eu *vă felicit cu* [corect: **prilejul Sfintelor...**] *Sfintele Sărbători de Paşti* (TVM, 5.04.07, 8[44]).

Tineretul nostru studios preferă să spună „Baftă!”, în loc de „Noroc!”, „Succes!”. Am întrebat-o pe o studentă de la Litere de ce foloseşte argotismul *baftă* şi mi-a răspuns prompt:

– Aşa am auzit la radio.

Am rămas dezarmat:

– Dar eu v-am atenţionat că e vorba de un argotism, nu ţine de limba literară.

– Da, dar e folosit în mod curent şi la radioul şi televiziunea română!

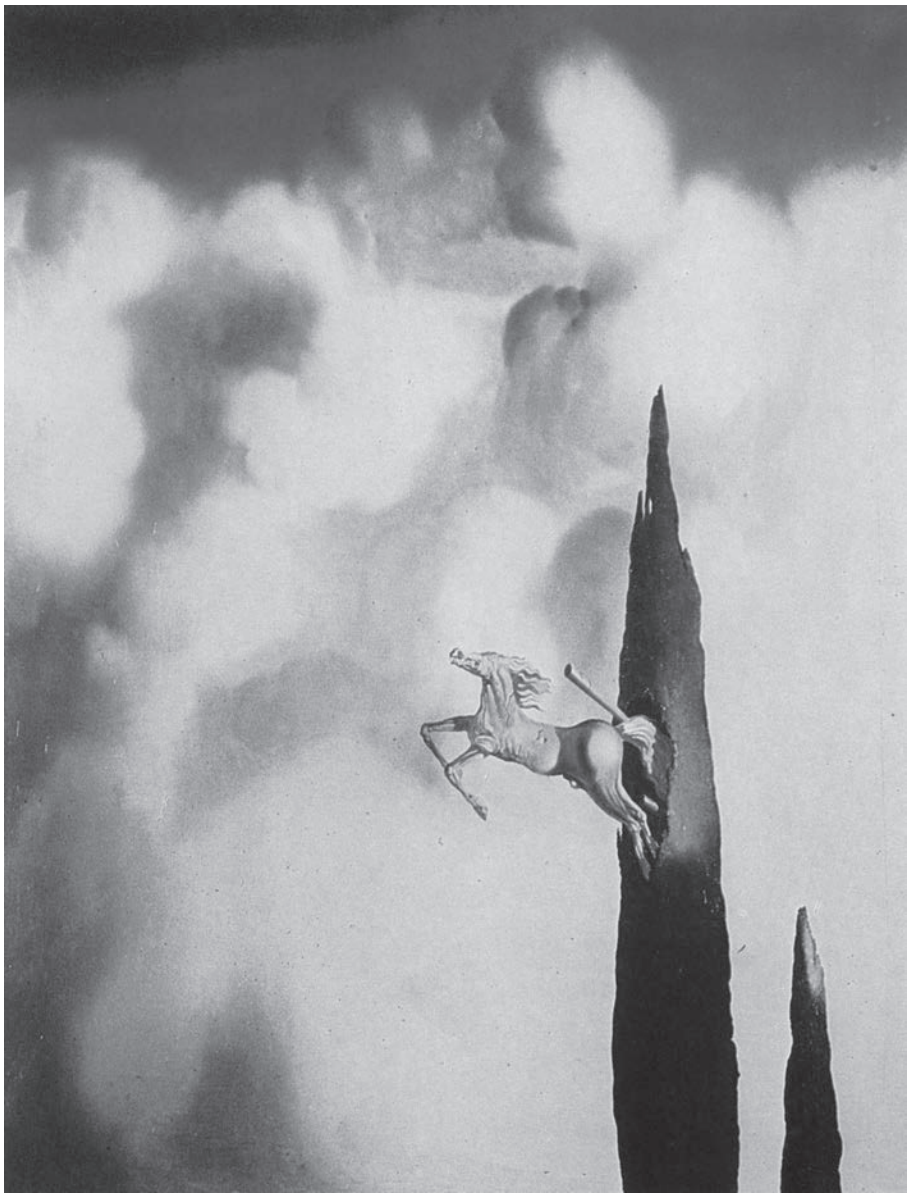
– Oricum, e o abatere de la normă.

Studenta a zâmbit nevinovată.

BDD-A20649 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-12 03:51:22 UTC)

3) Omiterea prepoziției *de* în sintagmele evidențiate fac exprimarea nefirească, neconformă specificului limbii române. Comparați: *20 lei*, *24 ani*, *5000 ruble*, *30 grade* și **20 de lei, 24 de ani, 5000 de ruble, 30 de grade**.

Alteori prepoziția *de* apare acolo unde contextul nu o acceptă, adică după numeralele cardinale indicând numere de până la 20. Atare greșeli, deși accidentale, le-am atestat și în lucrări de cea mai înaltă ținută. 1. Autorul face și prețioasa constatare că, din cele *1908 de cuvinte* din *Luceafărul…*, 800 sunt unelte grama-

Osificarea de dimineață a chiparosului (1934)

BDD-A20649 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-12 03:51:22 UTC)

ticale şi adverbe (I. Coteanu, **Stilistica funcţională a limbii române. Limbajul poeziei culte**, Bucureşti, 1985, p. 19); 2. Dicţionarul moldovenesc-rus cuprinde *31.117 de* cuvinte… (**Dicţionar moldovenesc-rus**, Chişinău, 1987).

Nici presa scrisă nu e scutită de asemenea greşeli: 1. „…preşedintele Vl. Putin a ordonat formarea unei inspecţii generale a muzeelor ruseşti după furtul a *211 de exponate* de mare valoare de la Muzeul Ermitaj din Sankt Petersburg" (*Flux*, 17.08.06); 2. „*117 de zile* ar fi rămas până la aderarea noastră la UE…" (*Jurnal de Chişinău*, 5.09.06); 3. „*114 de zile* ar fi rămas până la aderarea noastră la UE…" (tot acolo, 8.09.06). În aceste cazuri utilizarea prepoziţiei *de* este greşită. Întrebarea vine de la sine: cum explicăm aceste erori regretabile? Răspunsul, firește, nu întârzie: neglijenţa le-a jucat festa.

Spre bucuria noastră, jurnaliştii de la Teleradio-Moldova nu ne-au furnizat material faptic la acest capitol. Nu e vorba de un act de conştiinţă, ci, probabil, din obişnuinţa de a nu folosi, de obicei, prepoziţia *de*.

Un examen dificil pentru mulţi mânuitori de condei / vorbitori constituie numeralele fracţionare de tipul: *20,3*; *97,8*; *2,25*.

Chiar zilele acestea am citit într-un ziar următorul enunţ: „Pentru alegerile locale generale, de la Bugetul de stat sunt prevăzute fonduri de *6,5 de milioane* lei".

Să admitem, pentru moment, că exemplul l-am fixat la auz, adică fraza a fost rostită: şase, virgulă, cinci de milioane lei. Şochează? Confrunta-ţi-o cu o variantă posibilă: *6,5 milioane* de lei. Care e mai plăcută auzului, mai firească? Desigur, a doua, în care prepoziţia *de* este omisă după numeral şi plasată după *milioane*. Acum să vedem ce motiv l-a determinat pe autor să încalce cunoscuta regulă. Dacă pronunţăm corect numeralul fracţionar analizat – 6,5 (şase, virgulă, cinci) nimic nu ne împiedică să respectăm regula, deoarece numeralul fracţionar indică un număr de până la 20.

Rămâne să presupunem că autorul a asociat sintagma *6,5 milioane* cu *5 zecimi de milioane*, ca şi *zeci de milioane*. Altfel spus, numeralele zecimale le-a folosit ca substantivate, ceea ce este incorect.

Numeralul care atrage „acordul", legătura sintactică cu substantivul *milioane*, este 5. Acesta nu cere prepoziţia *de*.

În schimb între *milioane* şi *lei* prepoziţia *de* este necesară: *6,5 milioane de lei*.

Când însă după virgulă avem sutimi începând cu 20, prepoziţia *de* este obligatorie. Comparaţi: *2,25 de procente*, *150,47 de kilograme*, dar *840,3 metri*.

Colaboratorii Audiovizualului e bine să ştie că atunci când dau citire unui text ce conţine numerale cardinale indicând numere de la 20 în sus, urmate de unităţi de măsură abreviate (25 kg, 1800 ha, 32 kW etc.), prepoziţia *de*, deşi e omisă, trebuie neapărat pronunţată: 25 *de* kilograme, o mie opt sute *de* hectare, treizeci şi doi *de* kilowaţi.

BDD-A20649 © 2007 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-12 03:51:22 UTC)

Dacă e să fim sinceri, trebuie să recunoaştem că prepoziţia *de* este neglijată nu numai la Audiovizual, ci chiar şi în studii ştiinţifice din cele mai diverse domenii, inclusiv lingvistic. Aceasta însă nu ne dă dreptul la eroare. Iată un exemplu demn de urmat: „Dicţionarul cuprinde peste 17.000 *de* cuvinte, dintre care circa 11.700 *de* termeni de bază şi neologisme, mai bine de 120 *de* variante literare, peste 750 *de* sinonime populare şi regionale, circa 350 *de* variante populare şi regionale, aproximativ 350 *de* împrumuturi lexicale…, circa 220 *de* calcuri…, aproape 1.100 *de* forme derivate…, circa 300 *de* cuvinte cu pronunţare alterată sub influenţa limbii ruse" (Andrei Crijanovschi, **Dicţionar de dificultăţi ale limbii române**, Chişinău, 2000, p. XV).

Greşeli generate de utilizarea improprie a prepoziţiei apar şi în situaţia în care nu cunoaştem suficient semnificaţia acesteia. Exemplificăm din fişierul întocmit în baza emisiunilor radio / TV audiate / vizionate pe parcursul anilor 2005-2007.

1) „*După* această zicală se conduce şi doamna…" (Radio, 29.01.05, 10^{23}). Mai potrivit ar fi să zicem „*De* această zicală se conduce şi doamna…".

2) „Să poposim la Liceul „Ion Vatamanu" din Străşeni, *de* unde am înregistrat un interviu…" (Radio, 12.02.05, 18^{26}).

Omiteţi *de* şi lucrurile revin la normal. *De* alterează mesajul.

Nici în exemplul ce urmează prepoziţia *de* nu e conformă contextului.

3) „Primarul regretă mult *de* această situaţie" (Radio, 5.02.05, 12^{15}). *A regreta* este verb tranzitiv şi nu cere prepoziţia *de*. Deci spuneţi simplu: „Primarul regretă situaţia". Dar cea mai potrivită ar fi varianta: „Primarul regretă că s-a întâmplat aşa ceva".

4) „Vă mulţumim că aţi fost *alături cu* TVM, vă rugăm să fiţi alături şi marţea viitoare, fiţi alături şi în continuare…" (TVM, 14.11.06, 20^{37}).

În mod firesc spunem *alături de* (noi). În cazul dat se potriveşte şi prepoziţia *cu*: aţi fost *cu* noi… Ni se pare reuşită şi varianta: „Rămâneţi *alături de noi* cu Radio-Moldova" (7.06.07).

5) Vice-primar Orhei (subtitru) (TVM, 4.03.07, 11^{14}).

Corect: *viceprimar de Orhei* sau *viceprimar, Orhei*.

6) „Apropo *despre* selecţiile internaţionale…" (TVM, 15.03.07, 9^{02})

Apropo nu este compatibil cu *despre*. El face bună vecinătate cu *de*: *apropo de*.

7) „*Din numele* colegilor mei… vă salută…" (Radio, 3.05.07, 7^{54}).

De zeci de ori a fost condamnată expresia *din numele*. E regretabil faptul că unii colaboratori ai Audiovizualului nu se interesează de problemele corectitudinii vorbirii. Astăzi, se pare, orice vorbitor cult ştie că e corect să spunem *în numele*.

8) Uneori provoacă nedumeriri şi utilizarea prepoziţiei *cu*.

BDD-A20649 © 2007 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-12 03:51:22 UTC)

„El este responsabil *cu* antrenamentul jucătorilor” (Radio, 13.02.05, 8[12]).

Poți fi responsabil *de* antrenament.

9) „Nici Dumnezeu n-ar fi în stare să dirijeze *cu* legea” (Radio, 3.08.06, 7[40]).

Credem că greșeala nu necesită comentarii.

10) „…ajungând ***cu cu****noașterea* la adevăr” (Radio, 7.08.07, 12[14]).

De cacofonia ***cu cu***noașterea putem scăpa ușor: *prin* cunoaștere.

11) Temperatura maximă – 1-3 grade *cu* plus (Radio, 16.03.06, 21[33]).

E cam nefirească îmbinarea *1-3 grade cu plus*. În mod obișnuit spunem: *1-3 grade Celsius*; *plus 1-3 grade*; *1-3 grade căldură*.

12) O greșeală similară conține și enunțul: „Mâine ziua – *zero, minus două grade sub zero*” (TVM, 1.02.07, 21[36]).

Dacă am spus *minus două grade*, nu mai este nevoie de *sub zero*, căci facem loc pleonasmului.

13) „Deci să trecem direct *în* tema anunțată” (Radio, 3.05.07, 8[18]).

Un elementar simț al limbii îți sugerează ideea ca prepoziția *la* e întru totul adecvată contextului: *a trece la temă* (la subiect).

14) „*La* părerea dumneavoastră care este situația în liceu?” (TVM, 20.02.07, 19[55]).

Numai un neromân se poate exprima astfel. Corect ar fi: „Care este, *după* părerea dumneavoastră, situația în liceu?”. Sau: „Care este situația în liceu, *după* (părerea) dumneavoastră?”.

15) „Vom relua emisiunea noastră doar *în* câteva minute” (Radio, 28.01.05, 8[26]).

Nu e mai bine *peste* (câteva minute)?

16) „A pătrunde *în esența* lucrurilor prin știință” (Radio, 30.01.05, 13[10]).

E o greșeală cronică, cu o arie de răspândire imensă. Pentru a o evita, e nevoie să constatăm că verbul *a pătrunde* are aici sensul de „a percepe, a înțelege”. Prin urmare, prepoziția *în* e străină contextului. Comparați varianta propusă (corectă) cu cea analizată și trageți concluzia de rigoare: „*A pătrunde esența lucrurilor…*”.

17) „Conferința va finaliza cu o masă rotundă *despre* care voi reveni la ora…” (Radio, 24.02.05, 12[35]).

Exemplul este ilustrativ în ideea că o singură prepoziție „demolează” integritatea semantică a frazei. Secvența *masă rotundă* ***despre*** *care voi reveni* este nonsens. Situația poate fi „salvată” prin diferite variante: *masă rotundă* ***despre*** *care vom relata ceva mai târziu*; *masă rotundă* ***la*** *care vom reveni peste puțin timp* etc.

Greșeala, firește, e un simplu lapsus, suscitat de graba cu care autorul a modelat fraza.

BDD-A20649 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-12 03:51:22 UTC)

18) „Cele mai periculoase manevre sunt plecarea *de pe* loc (a automobilului – *n.n.*)…” (Radio, 29.01.05, 15[25]).

Chiar dacă nu garantăm competenţă automobilistică, sintagma *plecarea **de pe** loc (a automobilului)* ni se pare oarecum nefirească. Ca să nu dăm greş, totuşi îndemnăm persoanele interesate să caute termenul consacrat. Până atunci însă acceptăm varianta neutră (nonterminologică) *a porni (a mişca) automobilul din loc*.

19) „Care au fost preţurile ieri *pe* piaţa centrală din Chişinău?” (Radio, 3.02.05, 6[37]).

Aici nu ne putem permite delimitarea corect – greşit, deoarece uzul admite variante: *pe piaţă*, *în piaţă*, *la piaţă*. Vorbitorului îi revine dreptul (dar şi datoria) să aleagă ceea ce i se pare mai adecvat. Tocmai din acest considerent nu acceptăm categoricul, ci, pur şi simplu, propunem varianta noastră preferată: *la piaţă*.

20) Alteori categoricul se impune de la sine. Este inimaginabil că cineva ar putea accepta ca variante admisibile greşelile evidenţiate în enunţurile de mai jos:

„Jertfa lor constituie *la circa* 1000 lei” (Radio, 13.02.06, 7[48]).

„Astăzi bugetul constituie *la circa* 10 mln. de lei” (Radio, 13.02.06, 7[44]).

„Anul acesta deja s-au plantat *la circa* 300 de hectare de nucari” (Radio, 17.04.07, 6[45]).

Cu siguranţă autorii „mostrelor” analizate nu cunosc semnificaţia adverbului *circa* – „aproximativ, aproape, cam, vreo”.

Ideea de aproximaţie poate fi exprimată şi printr-un numeral precedat de prepoziţia *la*: Astăzi un cal bun ajunge *la* (= aproximativ) 3000 de lei”.

Aceasta este starea de lucruri la capitolul corectitudinea exprimării privind utilizarea prepoziţiei de către unii (cam mulţi!) colaboratori ai Companiei Publice „Teleradio-Moldova”.

Regretăm profund indiferenţa / incompetenţa ziariştilor pe care meseria îi obligă să respecte / posede normele limbii literare.

BDD-A20649 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-12 03:51:22 UTC)